

Una dona carrega a l'esquena el seu fill famolenc durant un dels episodis de fam que han assolat Angola.

“La revolució ha estat soterrada”

El germà Raúl ha arribat. Després d'un llarg vol ha aterrat a la vesprada. Ja va bé, perquè així s'estalvia l'embús diari a la capital, Luanda.

És la primera vegada que Raúl Castro, de 78 anys d'edat, visita Angola com a cap d'estat. I com que Angola no té ningú més a qui donar les gràcies que als amics de Cuba, era d'esperar una recepció ben solemne. Durant decennis l'antecessor Fidel ha enviat a Angola milers de soldats, tècnics, professors i metges. Sense l'ajut de Cuba, Angola ja no seria a les mans del partit governamental MPLA i José Eduardo dos Santos, de 66 anys d'edat, no seria el president de l'estat.

Però dos Santos només ha enviat el primer ministre a l'aeroport i vol rebre aquest convidat d'altura l'endemà. El president ja no apareix gaire sovint en públic. Té unes altres preocupacions. La

Cap país africà no té un creixement tan alt com Angola. Des que s'hi acabà la guerra civil, al país hi flueixen milers de milions de dòlars, gràcies al petroli. Però aquesta història d'èxit no serveix d'exemple als altres països. A molts anglesos, el creixement els és prohibit.

caiguda del preu del petroli es recupera molt a poc a poc: possiblement els ambiciosos plans de creixement s'hauran de corregir. A més, també pensa en la seua reelecció.

Des del 1979 governa Angola. De tots aquests anys n'ha passats 23 lluitant al seu país en una guerra civil. Només hi ha dos caps d'estat africans que han estat

més anys que ell al poder. Suposadament, Angola és una democràcia.

Angola té 17 milions d'habitants. Aquí hi ha una terra fèrtil, molta aigua i diamants. S'ha convertit en un dels exportadors de petroli més grans d'Àfrica. A l'abril, el país va extreure'n 1,7 milions de barrils diaris, quasi tants com Nigèria. I encara no s'han explotat alguns dels

jaciments de la costa. Aquest estat del sud-oest africà va pertànyer, en el passat, als països amb el creixement econòmic més alt del món.

Heus aquí, doncs, finalment, una història africana d'èxits? Des que s'acabà la guerra, el 2002, el país ha engegat els motors. El 2013 s'hi han d'haver construït un milió d'habitatges nous; els emigrants tornen, s'han asfaltat centenars de quilòmetres de carreteres interstatals i assessors israelians, brasilers i portuguesos reactiven les regions agràries de la província. Al sud de Luanda ha sorgit una nova ciutat completa, amb centres comercials exquisits i desenes de milers de cases noves. És especialment interessant d'examinar l'avanç al sud del país, entre Benguela i Huambo on, en 350 quilòmetres, s'han renovat al mateix temps carreteres i ferrocarril i s'hi ha estès el cable de fibra òptica.

Diner fàcil. Enlloc els diners no es multipliquen d'una manera tan explosiva com a Luanda. Crisi mundial? No pas ací. La ciutat, que en un principi era dissenyada per a 400.000 persones, avui acull 4 milions d'habitants. Una pinya hi costa 5 dòlars; una pizza, 20. Cada mes s'hi matriculen 5.000 vehicles nous. Ara la capital ja és un embús constant.

Ahora, Luanda ha esdevingut un baluard per als vividors. Durant molts anys era tabú mostrar benestar o riquesa. Tot açò ja és passat. “Si tens una idea, ací funciona tot”, diu apassionadament Mario Palege, de trenta anys d'edat, el cap de màrqueting de la sucursal Land Rover. Va estudiar a Anglaterra, però va tornar perquè és molt més fàcil guanyar diners a Luanda que no a Londres.

“Comprar-se un cotxe és exhibir-se”, diu Nino Godinga, de 32 anys, cap de vendes d'un establiment. Godinga està radiant i ahora es queixa. A penes pot complir els lliuraments. “A voltes demanem 20 cotxes i el fabricant només ens n'envia 5.” Sobretot li agrada vendre el més car que ofereix el productor de la regió, el Shark, per 200.000 dòlars. “Es ven fàcilment”, diu Godinga; “si el tens, pertany als importants”.

També el mercat immobiliari és fora de si. Durant la guerra, la construcció va caure en picat. Ningú no invertia en cases. Ara n'hi ha una gran demanda. I com que les empreses petrolieres estrangeres paguen qualsevol preu, els preus de

les immobiliàries i del lloguer a Luanda s'han disparat, aquests darrers cinc anys, com enlloc del món. El col·laborador d'una organització humanitària, que pagava 4.400 dòlars el mes per una caseta de lloguer, va haver de pagar-ne el doble el 2006. Ara haurà de deixar la casa: una empresa petroliera està disposada a pagar-ne 20.000 dòlars el mes. Aquest preu no fa mal a les multinacionals: poden descomptar del lloguer mensual l'impost per despeses d'inversió que paguen al Ministeri de Finances angolès. El visitant Raúl Catro resta sorprès pel que veu al seu viatge per la Luanda nocturna: la resplendor de les impressionants torres d'oficines, els restaurants cars, el tot terrenys enormes. Només les carreteres en mal estat, les apagades generals i el proveïment d'aigua ben poc fiable podrien recordar-li les visites anteriors. Però d'això tampoc no se n'adona gaire, des del seu hotel de cinc estrelles.

És un país de dues velocitats, aquest on ha arribat l'hoste de Cuba. I és un país amb dos punts de vista. “Estem a la transició”, diu el periodista Gustavo Costas. Això ho diuen molts que es miren Angola amb bons ulls. Els qui es recorden de les inversions multimilionàries en carrers, hospitals i centrals energètiques i que valoren que les despeses socials augmenten clarament i baixen les militars. Aquells qui tenen paciència i que saben que la reconstrucció necessita un país destruït.

Però també hi ha els altres, que parlen de corrupció, de la diferència dramàtica del nivell de benestar, de la gran multitud de gent sense recursos que els han apartat del *boom* i de la posició de monopoli del MPLA que governa.

Aquest crítics veuen l'Angola fosca. És un país amb una mitjana d'esperança de vida de 42 anys, amb una mortalitat infantil dramàtica i un analfabetisme de més del 30%. Al darrer índex de desenvolupament de l'ONU Angola és al lloc 162 (de 177).

Un país pobre. Dos terços dels anglesos viuen amb menys de dos dòlars el dia. És un èxit que dels 256 xiquets de cada 1.000 que es morien abans dels cinc anys, com encara passava el 2003, ara només en moren 191? O és una vergonya per a un país que l'any passat, només amb l'exportació del petroli, ingressà 50.000 milions de dòlars?

“És una gran vergonya”, diu la comerciant de pinyes Maria Antònia, que cada dia camina des del poblat de barraques Benfica una hora i mitja fins a Luanda per vendre els seus productes al carrer. A Benfica, on viuen els seus cinc fills, no hi ha electricitat ni aigua corrent. 500 kwanzes, li costa un viatge al centre de la ciutat, uns cinc euros. En dies dolents Maria Antònia no viatja a casa, sinó que dorm prop de la capital sobre un cartró i l'endemà es torna a posar a treballar.

També hi ha les ferides que ha deixat la guerra civil, i que encara no s'han guarit. El 1975 se n'anaren els portuguesos. Durant 27 anys van lluitar el grup socialista MPLA, la UNITA –amb el suport dels EUA i Sud-àfrica– i l'FNLA –ajudat per la Xina i pel Zaire. Regions completes quedaren despoblades. Les infraestructures, completament destruïdes.

Fou un conflicte ple d'incongruències ideològiques. Mentre el servei secret nord-americà, la CIA, proveïa la UNITA amb diners i armes, els soldats cubans protegien les instal·lacions i els negocis de les empreses petrolieres nord-americanes.

Aquesta guerra tan llarga causà al voltant de 500.000 morts, incomptables ferits i milions de refugiats. Finalment, foren els israelians els qui ajudaren a posar fi als assassinats. Al llarg d'un any posaren agents que feien el seguiment del cap de la UNITA, Jonas Savimbi, localitzaren el seu telèfon satèl·lit i el vigilaren amb avions de reconeixement no tripulats. Savimbi, que pagava la seua guerra sobretot amb diamants, havia molestat massa temps i massa sensiblement el comerç de pedres precioses. Els israelians feren finalment el pas decisiu: el febrer del 2002 Savimbi i dues dotzenes dels seus combatents moriren en una emboscada.

Començar de nou fou laboriós, malgrat el petroli. La guerra s'havia acabat i Angola necessitava crèdits. El Fons Monetari Internacional (FMI) volia veure primer reformes, un conjunt de mesures d'estalvi, llibres oberts i un procediment enèrgic contra la corrupció.

Tanmateix, les condicions de l'FMI eren feixugues per als anglesos. Hores abans de signar l'acord renunciaren al préstec i poc després arribaren a un acord amb la Xina que implicava un crèdit de 12.000 milions de dòlars. D'aleshores ençà, els xinesos ho fan tot. Planifiquen

Fidel Castro, aleshores president de Cuba, fa un discurs per commemorar els trenta anys de l'enviament de soldats cubans a Angola, el novembre del 2005.

i realitzen la xarxa de carreteres, construeixen els hospitals, renoven els trams del ferrocarril i també construeixen els estadis per a la Copa d'Àfrica del gener vinent. Però, sobretot, els xinesos no hi posen cap condició. Després de set anys de pau, el negoci de petroli figura a pràcticament tots els consorcis mundials i quasi sempre perforen davant la costa. El petroli angolès és sol·licitat perquè és d'alta qualitat i l'estat és estable, hi ha moltes reserves i poques tempestes marines.

Els productors de petroli bomben fins a una fondària de 1.500 metres, el màxim rendiment tecnològic. I volen aconseguir profunditats encara més grans. Però els anglesos no volen tenir tan sols el seu petroli pagat; també en volen el benefici permanent: el 70% del personal de les plataformes petrolíferes és ocupat pels nadius, i no tan sols les colles de neteja. La multinacional petrolera francesa

Total, per exemple, capta futurs enginyers mentre encara estudien i els dota de beques i contractes a llarg termini. D'aquesta manera se n'aprofiten tots dos: el consorci i Angola.

Però l'avanç al sector del petroli contrasta dramàticament amb uns altres desenvolupaments al país. Molts inversors s'espanten d'una burocràcia paralitzada. Si davant els ports de Singapur i Hong Kong hi ha centenars de vaixells a la rada perquè tenen massa poca mercaderia per descarregar, davant el port de Luanda s'esperen desenes de vaixells per a poder alliberar-se de la seua càrrega finalment.

L'administració del port és tan poc eficient, tan lenta i corrupta que perjudica greument el comerç. Hi ha vaixells de càrrega que, després d'esperar-se tres setmanes, se'n tornen totalment carregats.

La deficiència de l'administració podria tenir a veure amb el fet que ministres i governadors entenen el fet de governar com una activitat secundària per a poder dedicar-se a la principal, negocis lucratius? Que la corrupció és suposadament la relíquia que queda del passat socialista?

"Malauradament hi ha un gran dèficit en decència", diu el periodista Gustavo Costas, i descriu així educadament la tendència a l'enriquiment personal. "Els ministres compren en nom dels ministeris i ho desvien a les empreses pròpies."

Fins i tot la muller i la filla del cap d'estat fan part d'un banc, una empresa telefònica i una cadena de perruqueria; el ministre de Defensa és el propietari d'una granja amb 20.000 caps de bestiar. Un ex-ministre de Finances té, entre més, un banc i una asseguradora; i l'anterior cap de policia tenia, a banda de la seua professió principal, una empresa de seguretat.

Els governants no esperen cap oposició digna de mencionar. El president dirigeix el país, legitimat pel poble, en la forma d'un dictador il·lustrat. A les eleccions al parlament de l'any passat guanyà l'MPLA àmpliament, per quasi el 82%. A l'opositora UNITA li falta un líder, a l'MPLA, hom encara li té en compte que va acabar la guerra.

Tanmateix, mentrestant, la discrepància entre la riquesa exposada i la misèria constant porta a discussions fins i tot al mateix partit.

"Hi ha una combinació desafortunada entre política i negoci", diu el diputat de l'MPLA João Melo, que pertany a l'equip creixent de crítics. També ell ha "cregut durant molt de temps en la revolució i en el socialisme". Ara, diu, la cosa ja és decidida, "la revolució ha estat soterrada".

Fins i tot al govern brolla el dubte si el creixement explosiu es pot pair socialment. El ministre de Petroli, José Botelho de Vasconcelos, està assegut a la seua oficina, revestida de fusta, al passeig marítim de Luanda, i pensa una bona estona en la pregunta si la transició del socialisme al capitalisme no ha estat massa abrupta al seu país. "És cert, hem introduït un mercat lliure amb un component social", diu. "Però s'ha escorat un poc i ara l'hem de tornar a equilibrar." L'estat "hauria d'intervenir ací i allà un poc més enèrgicament". El president ara té unes altres preocupacions. Vol situar Angola de nou al mapa mundial. El petroli que ix a borbollons i la reserva de divises exuberant l'hi ajuden.

Exèrcit preparat. Els soldats d'Angola estan ben formats i més ben armats. Participaren en la caiguda del president Mobutu Sese Seko al Zaire i han ajudat el successor Laurent Kabila en la lluita contra els rebels. Angola ha entrat a l'OPEP, dos Santos intercedeix arreu del món a favor de l'alçament del bloqueig a Cuba i vol introduir al consell de seguretat de l'ONU un dret d'intervenció fort per als estats africans.

Ell també vol participar en l'escenari internacional i vol fer la competència a Sud-àfrica. Avui ja no ha de demanar ajuda a Cuba. Avui ve a veure'l Raúl Castro com a peticionari.

El president seu al palau amb vistes al port. Possiblement no haurà de corregir els pressuposts per al 2009 i Angola pot continuar creixent.

El 2001 va anunciar que no seria candidat a la presidència una altra vegada. Avui ja no se'n parla. De fet, ja es preveuen —el setembre vinent— les properes eleccions a cap d'estat. Ara dos Santos prefereix canviar la Constitució d'una vegada i possiblement ésser elegit, no pas pel poble, sinó per la seua còmoda majoria al Parlament. Per si de cas.

Horand Knaup

Traducció de Beatriu Vallés